

Agnieszka Gołda

Narada problemowa poświęcona problemom gromadzenia zbiorów (Katowice, 16 maja 2016 r.)

Nowa Biblioteka. Usługi, Technologie Informacyjne i Media nr 3 (22), 207-210

2016

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Agnieszka Gołda

Zakład Bibliotekoznawstwa
Instytut Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej
Uniwersytet Śląski w Katowicach
e-mail: agnieszka.golda@us.edu.pl

Narada problemowa poświęcona problemom gromadzenia zbiorów (Katowice, 16 maja 2016 r.)

Dzięki staraniom Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych przy Zarządzie Okręgu Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich 16 maja 2016 r. w Sali Seminaryjnej Centrum Informatyki Naukowej i Biblioteki Akademickiej w Katowicach odbyła się pierwsza narada problemowa. Dotychczas Sekcja urządzała corocznie kilka forów mających charakter naukowych lub fachowych konferencji przeznaczonych dla środowiska bibliotekarskiego województwa śląskiego i nie tylko. Realizując zadania statutowe Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, bibliotekarze zrzeszeni w Sekcji mieli okazję doskonalić swoje umiejętności i poszerzać wiedzę także podczas seminariów oraz wyjazdów szkoleniowych, w tym zagranicznych. W 2016 r. spotkaniem bibliotekarzy postanowiono nadać nieco bardziej praktyczny wymiar, o czym w słowie powitalnym wspomniała Maria Kycler z Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach (dalej: BUŚ). Dzięki wsparciu dyrekcji Centrum Informatyki Naukowej i Biblioteki Akademickiej Sekcja wzbogaciła się o nową formę szkolenia zawodowego.

Celem narady poprowadzonej przez pracowników BUŚ, Iwonę Blicharską i Romanę Nowak, była wymiana doświadczeń w zakresie zarządzania zasobami w bibliotekach akademickich. Pierwsza z występujących przedstawiła zasady polityki gromadzenia zbiorów w BUŚ, uwzględniającej, co oczywiste, potrzeby nauki, ale coraz częściej również społeczności lokalnej (jako że BUŚ jest też biblioteką o charakte-

rze publicznym). We wstępie referentka scharakteryzowała dokumenty będące podstawą planowej polityki gromadzenia (Statut Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach i regulaminy biblioteczne) oraz ogólne zasady nabywania materiałów (brak ograniczeń chronologicznych oraz formalno-piśmienniczych i formalno-wydawniczych). Krótko omówiła funkcje różnych form gromadzenia zbiorów, w tym zakupów, wymiany i darów. Podkreśliła ponadto, że w ostatnich 10 latach na zachodzie Europy zauważa się tendencję do rezygnowania z dwóch ostatnich sposobów powiększania kolekcji, ze względu na ograniczenia kadrowe i finansowe (biblioteki musiały niejednokrotnie nabywać materiały przeznaczone do wymiany). Z drugiej strony, jak wynika z doświadczeń pracowników Departamentu Gromadzenia, Uzupełniania i Opracowania Zbiorów BUŚ prowadzących wymianę zagraniczną, istnieją i takie biblioteki, które po latach ponownie nawiązują współpracę wymienną z polskimi księżnicami.

Po tej teoretycznej części R. Nowak zarysowała kształt prowadzonej w BUŚ wymiany krajowej i zagranicznej, stanowiącej możliwość wzbogacenia zbiorów o kosztowne materiały (bilans finansowy prowadzonej w Bibliotece wymiany zagranicznej jest korzystny¹, choć trzeba podkreślić, że więcej woluminów książek i czasopism jest wysyłanych niż otrzymany, ale i promocji uczelni poza Polską. Omawiając techniczne zagadnienia związane z wymianą zagraniczną, R. Nowak zaakcentowała znaczny spadek liczby partnerów², trudną współpracę z krajami, w których nacisk kładzie się na dostęp do źródeł elektronicznych, a nie tradycyjnych, będących podstawą wymiany (np. Finlandia i Norwegia), oraz dobre relacje z instytucjami krajów sąsiadujących (szczególnie z Niemcami). Referentka przede wszystkim jednak zaprezentowała możliwości testowanego programu do obsługi kartotek prowadzonych w procesie wymiany zasobów – ViD (korzysta już z niego np. Biblioteka Naukowa Zamku Królewskiego w Warszawie – Muzeum). Program ten zastąpił wcześniejsze narzędzie – CELIB, które było niezależne od używanego w BUŚ systemu PROLIB. Pracę w ViD rozpoczęto w 2015 r., jest on częścią PROLIB-a, połączoną z modułami gromadzenia i opracowania zbiorów. R. Nowak przedstawiła właściwości programu – wybór kooperantów, importowanie danych z bazy

¹ Podczas dyskusji okazało się, że wartość książek otrzymanych z zagranicy w ramach wymiany niemal trzykrotnie przewyższa koszty wysyłanych. Z kolei w wymianie krajowej panuje większa równowaga finansowa – wartość wysyłki jedynie nieznacznie przekroczyła wartość wpływów.

² Spadek z około 280, kiedy BUŚ prowadziła centralną wymianę zagraniczną w imieniu wszystkich bibliotek sieci uczelnianej, do 99 w tej chwili.

gromadzenia, dodawanie oraz zatwierdzanie wpływów, generowanie akcesji. ViD ułatwia też m.in. wysyłanie zamówień i potwierdzeń online, a możliwe będzie drukowanie naklejek z adresami kontrahentów na paczki itp.

Po części pokazowej organizatorzy oraz pracownicy Departamentu Gromadzenia, Uzupelniania i Opracowania Zbiorów BUŚ zaprosili około 50 uczestników narady reprezentujących biblioteki uczelni wyższych³ do dyskusji, która okazała się burzliwa i dowiodła zasadności spotkania. W jej trakcie poruszono kilka ważnych aspektów pracy bibliotekarzy działów gromadzenia zasobów. Nawiązując do wystąpienia R. Nowak, pytano o odpłatność za modyfikacje funkcji programu ViD sugerowane przez pracowników Departamentu oraz o możliwość korzystania z tego systemu przez biblioteki wydziałowe Uniwersytetu Śląskiego. Znacznie więcej czasu poświęcono ustawie o VAT, dotyczącej nieodpłatnej dostawy towarów i nieodpłatnego świadczenia usług, która nakazuje bibliotekom otrzymującym dary odprowadzanie podatku w wysokości 5% od ich wartości (stąd konieczność ścisłej współpracy z działami księgowości uczelnianej), a także cłom, które należy uiszczać za książki otrzymywane spoza Unii Europejskiej. Wymieniano się doświadczeniami płynącymi z procesu zakupu materiałów elektronicznych poza licencjami konsorcyjnymi, a następnie udostępniania zasobów w komputerach sieci uczelnianej oraz poza nią (np. system HAN). Analizowano możliwości zakupów książek nowych i starszych na popularnych portalach aukcyjnych; badania dotyczące wykorzystania egzemplarzy pochodzących z darów i wymiany przez czytelników⁴; komisje zakupowe (o zakupach mogą decydować np. menedżerowie kierunków, którzy wskazują listy potrzebnych źródeł, ważna jest też analiza aktualnych

---

³ Bibliotekarze reprezentowali Bibliotekę Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach oraz niemal wszystkie biblioteki specjalistyczne, ponadto Bibliotekę Główną Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach, Bibliotekę Główną Akademii Wychowania Fizycznego im. Jerzego Kukuczki w Katowicach, Bibliotekę Główną Politechniki Częstochowskiej, Bibliotekę Główną Politechniki Śląskiej w Gliwicach, Bibliotekę Główną Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach (wraz z przedstawicielami bibliotek wydziałowych), Bibliotekę Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach, Bibliotekę Wyższej Szkoły Bankowej, Wydział Zamiejscowy w Chorzowie oraz Bibliotekę Wyższej Szkoły Humanitas w Sosnowcu.

⁴ Jedna z bibliotek przeprowadziła takie badanie, które dowiodło niewielkiego zainteresowania tą częścią zbioru, co skutkowało zaprzestaniem prowadzenia działalności wymiennej.

sylabusów); zakupy książek zagranicznych za pośrednictwem wyspecjalizowanych firm⁵; oraz uczelniane „egzemplarze obowiązkowe”.

Podsumowując dyskusję, należy stwierdzić, że w procesie wymiany i darów dominują dwa rozwiązania. Z jednej strony te możliwości wzbogacania zbiorów wciąż traktuje się jako wartościowe, zważywszy na np. deklarowane w rozmowach bibliotekarzy zredukowanie potrzeb informacyjnych czytelników, którzy poszukują specjalistycznej literatury, często także obcojęzycznej, ukazującej odmienne od polskiej nauki punkty widzenia. Z drugiej strony obostrzenia formalnoprawne powodują, że w bibliotekach coraz częściej rezygnuje się z tego typu działań, koncentrując się na zakupach.

Na zakończenie spotkania wyrażono chęć wymiany informacji między uczestnikami warsztatów drogą mailową, zaproponowano także temat kolejnej dyskusji, dotyczący kwestii egzekwowania zaległości finansowych od czytelników za zagubione, zniszczone lub niezwrócone na czas materiały biblioteczne. Należy zatem oczekiwać, że Sekcja zorganizuje już wkrótce kolejną tego typu naradę.

---

⁵ W dniach 16–18 maja, a więc podczas trwania warsztatów, firma ABE-IPS Sp. z o.o. i BUŚ zorganizowały wystawę zagranicznych książek naukowych. Uczestnicy spotkania mogli więc zapoznać się z aktualną ofertą zakupową.